

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VI

Nr. 39

27

SEPTEMBRIE

1925

In acest număr: *Dela Blaj la Tatar-Bunar... de Octavian Goga*; *Ecce Homo*, poezie de *George Voevidca*; *Mahalaua gazetărească* de *Alexandru Hodoș*; *Alegerile pentru Camerele agricole* de *N. Lupu-Kostaki*; *Propaganda maghiară* de *M. B. Rucăreanu*; *O carte veche și nouă* de *Septimiu Popa*; *Pentru pacea Europei* de *I. Paleologu*; *Săptămâna politică*: *Politica lui Caracudi* de *Ion Balint*; *Un succes al „Țării Noastre“*; *Gazeta rimată*: *Literatură dramatică* de *Arlechin Panorâmă*; *Insemnări*: *Amneștie*; *Naționalismul economic*; *Regrete comerciale*; *O anchetă la Piatra-Neamț*; *Perele de stil*; *Săfutare Hetter!*; *Convertirea lui Panait*; etc., etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIATA CUZA VODĂ No. 16

623

Un exemplar 10 Lei

Țara Noastră

Dela Blaj la Tatar-Bunar...

Cum se schimbă curente, și cât de grabnic se asvârle lozince noi în biata noastră opinie publică, aluat proaspăt și maleabil care-și caută încă mâna viguroasă, menită să-i dea o plămădeală definitivă.

V'aduceți aminte de adagiul nu tocmai vechiu, ce răsuna odinioară în lunile de miere ale României-unite: *Să vie Ardeleni!* Pe ruinele partidelor politice desmințite de vremea nouă, răsărise acest cuvânt care prinsese repede, și pe care dela Capșa până'n Dorohoi, fără multă bătaie de cap, îl lansaseră reporterii de gazetă în aplauzele inocente ale galeriei. Oamenii cu scaun la cap din toate provinciile unite refuzau parola simplistă, văzând bine că numai o îndreptare și o coordonare a tuturor forțelor poate rezolva problema guvernării normale a unei țări în prima perioadă a consolidării interioare. Mai erau apoi o serie de considerații elementare din abecedarul nostru politic, care eliminau o asemenea concepție de a deplasa în mod pripit centrul de greutate al vieții noastre de stat din fâgașul cel vechiu, înainte de-a fi înlăturat în părțile desrobite tradițiile dăunătoare ale domniei străine și de-a fi pregătit o societate pentru binefacerile libertății.

Cu toate aceste lozince părea dusă pe aripi de vânt și se înfigea în mințile nepricelte ca ori-ce microb călător.

În Ardeal mai ales, se găseau o mulțime de nehibzuiți, care fără să-și cântărească propriul rost și fără să aibă conștiința răspunderii se încântase de mirajul puterii. Cu deosebire cei câțiva politicaștri profesioniști, moșteniți de pe vremea regimului unguresc se vedeau ridicați în șea peste noapte de acest val neașteptat, și optimismul lor băbesc le creia fel de fel de iluzii. În zadar îndrăzneau să-i privească mirași sau să schițeze gesturi de blândă protestare bunii noștri cărturari din centrele Ardealului, în fața acestor mărimi improvizate. Ei își dădeau seama că e o ridicolă mistificare la mijloc, că cele câteva celebrități căm-

penești vor eșua deplorabil și că obrazul Ardealului va plăti scump aventura pripită. Muștrările n'au avut efect, și vă reamintiți opereta dela Sibiu a Consiliului dirigent cu avocați dela Dicio-Sân-Mărtin preschimbați în miniștri, cu permisuri, cu găfăit de automobile, cu spirt, cu gaz și cu vamă la Predeal. Comedia s'a transpus degrabă la București, d. Aurel Vlad s'a apucat să saneze finanțele țării, d. Maniu s'a ascuns subț masă, d. Csicsó-Pop a făcut urât la Cameră, și sfârșitul îi știți cu toții : legenda s'a înecat într'un enorm hohot de răs...

Consecințele acestei repezi îngropăciuni se resimt de-atunci neconținut.

Blajul a încetat dintr'odată de-a mai fi un punct serios de razim în politica țării și în urbea de pe Târnava, fostul avocat consistorial n'a mai plimbat decât cenușa unei glorii apuse. Lumea a restabilit în pripă scara valorilor, micii tirani s'au întors pela casele lor lăsând în urmă haz și banalitate, iar cu zilele care trec, silueta li se proiectează departe și se șterge din ce în ce în memoria contemporană ca o veche glumă ieftenă din copilăria unui popor.

Adevărul a intrat în drepturile lui...

* * *

Astăzi un val nou pare a se ivi pe orizont.

Hrănită din dorința de mai bine, o mișcare recentă apare în creștere și prinde a înfierbînta mulțimea. Demagogi abili îi poartă fitilul exploatând toate slăbiciunile psihologiei populare. Terenul e destul de princios pentru agitații, fiind-că lipsurile sunt mari, teoria „competențelor“ s'a răsuflat și ea, iar sărăcia e un sfetnic totdeauna primejdios. În astfel de împrejurări nu e mirare, că prin umbra satelor năpăstuite, pela adunări de mahala sau prin câte-o întrunire a unori profesori de liceu, se ivește dictonul: *Să vie țărăniștii!*

Și cu acest prilej se repetă fenomenele din curentul de odinioară. Și-acum temperamentele echilibrate rezistă, capetele limpezi rămân într'o protestare dărză. Și unii și alții sunt convinși, că nu zguduirile sociale pot duce astăzi la întărirea țării, și că pentru un popor tânăr ca al nostru, abia la începutul unei opere de civilizație, spiritul de clasă e un penibil anahronism. Cu toate aceste, boala se propagă în rânduri. Și în cadrul acestui curent s'au ivit profitorii gata să gireze cu garanția lor personală reușita întreprinderii. Ca pe vremea Consiliului dirigent s'a improvisat și-aici o serie întreagă de șampioni ai ideii, cari iau aiere de oameni de stat și nu mai pot de durerea țărănilor...

Dacă ar fi să urmărim paralelismul și în remedii, ar trebui să dorim venirea la guvern cât mai grabnică a iluștrilor reformatori, ca legenda lor să fie ucisă cu o oră mai curând. Țara însă nu suportă în halul ei actual să fie transformată în laborator. Prea sunt multe mizeriile cotidiene, și prea nenorocită e avalanșa cu care cresc. Dar mai este și-o altă chestiune la mijloc. Aventura dlor Vaida-Maniu s'a înfundat în ridicol numai, cealaltă ar putea degenera în catastrofă.

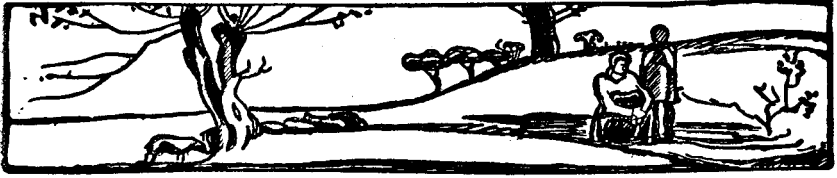
Una avea ca punct arhimedic Blajul, a doua își are sprijinul teoretic la Tatar-Bunar. Pe vremea guvernului dela Sibiu erau puse la contribuție greșelile Ardealului, care era desorientat dar nu înceta de-a fi patriotic, acum însă cer cuvânt exaltările Basarabiei, cu rădăcini ramificate dincolo de Nistru.

Basarabenizarea României în sens politic, pentru moment ar echivala cu anihilarea ei.

Iată de ce astăzi, noi care am privit ca supremă dogmă principiul unității de stat și am combătut regionalismul ca o tendință destructivă, cu acelaș echilibru de gândire detestăm lozinca cea nouă. Lupta noastră de-odinioară ne era mai grea, fiindcă umbre venerabile de demult stăruiau încă printre zidurile epigonilor dela Blaj. În rezistența actuală nu vom avea nici o ezitare, nimic nu ne leagă de Tatar-Bunar...

OCTAVIAN GOGA

ECCE HOMO

Ce vrei
cu visurile tale ?

Porți Idealul
ca o torță ;
e-o Evanghelie
cuvântul tău ...

Cu mâinile-amândouă,
cu palidele mâini de mucenic
arunci mulțimii
fășii din sufletul tău vibrător, —
și gloata pâine vrea !

Crez nou vestești,
cer nou boltești,
și sângeri de durerile altora ..
Iar ei, cei cărora le-aduci
crâmpene de Dumnezeire
— și nu argint —
îți spun în hohote
batjocura lor crudă ...

Puterea ta și vrerea ta li-s închinată
de-amaruri prigonitului tău frate?...

De relele ce-l bântuie,
cuvântul tău, avântul tău,
nu-l mântuie, nu-l mântuie!...

Aruncă-ți facla,
și'ngroapă-te 'n pământ
adânc,
și putreze-te,
și îngrașă glia
ce le dă pâine lor, —
acelor pe cari tu-i iubești!

GEORGE VOEVIDCA

Mahaiaua gazetărească

Într'unul din numerile din urmă ale ziarului *Universul*, d. Stelian Popescu, directorul popularului organ de publicitate întemeiat de răposatul Luigi Cazzavilan, ridică problema foarte delicată a gazetăriei românești de astăzi. Spre înbufnata surprindere a multora, autorul articolului, deși ar fi putut să se mărginească a ridica în slavă forța de convingere a rotativelor cotidiene, nu face elogiul presei, ci scoate la iveală mai degrabă cusururile și înrădăcinatele ei scăderi.

Să-i recunoaștem dlui Stelian Popescu toată competența necesară și să-l credem pe cuvânt. Nu demult, directorul *Universului* a avut prilejul să cunoască mai de aproape apucăturile aceloră despre a căror nefastă înrâurire asupra opiniei publice s'a hotărât să vorbească. Vreme de un an și mai bine, *Universul* a găzduit în casa sa reportajele dlui Albert Honigman; l-a surprins, prin urmare, toate rețetele profesionale. În tot timpul acesta, ziarul *Lupta* a fost editat, administrat și ocrotit de d. Stelian Popescu. E cu neputință, ca după o atât de îndelungată cohabitație, să nu fi rămas la urmă, pe marginea paharului sorbit până la fund, drojdia amară a unei recente experiențe. Să ascultăm, deci, concluziile unui om pățit, care atât de scump a plătit (și nu numai negustorește) cunoștința lucrurilor, încât diagnosticul său capătă valoarea unei expertize de laborator. Iată ce zice, în câteva cuvinte, despre confrății săi, patronul celei mai răspândite publicații din România: — „Nu se poate ridica presa noastră, nu se poate înălța breasla gazetărească, până ce o conștiință gazetărească europeană nu se va naște în acei cari speră să trăiască din această ocupație, până ce publicul nu va fi asigurat că onoarea lui nu e lăsată la discreția unor pamfletari de rând, până ce o lege de răspundere efectivă a presei nu-i va reda ziaristului prestigiul, pe care atâți ani de impunitate nemeritată l-au răpit.“

Până aci, părerile juste ale dlui Stelian Popescu, păreri pe care ne-am fi mulțumit a le înregistra cu satisfacție și a le aproba întru totul, ele fiind, fără nicio alterare de înțeles, propriile noastre păreri. Le-am

fi înregistrat și le-am fi aprobat, indiferent de lătrăturile gălăgioșilor avocați ai falșei democrații, fiind foarte satisfăcuți că „reacționarul” regim de responsabilitate a tiparului e îmbrățișat, cu atâta sinceră convingere, de un ziarist care are cel mai intens contact cu păturile largi ale cititorilor dela noi.

Constatăriile, dureroase pentru mulți, ale dlui Stelian Popescu n'au rămas însă fără răspuns. Simțindu-se direct atinși, unii dintre confracții cu musca pe căciulă au sărit repede dela locul lor. Dintre aceștia, nu putea să lipsească, se înțelege, d. Pamfil Șeicaru dela *Cuvântul*, care, invocând umbrele unor iluștri pamfletarii ca Paul-Louis Courier-Louis Veuillot, Drumont, și alții, își închipuie că poate acoperi, cu talentul literar al acestor virtuoși ai violenței, secrețiunea de sepie a pamfletarilor de rând, despre cari vorbea d. Stelian Popescu. Aceștia nu fac altceva decât să calomineze: fără scrupul, fără rușine, și ceea ce e tot atât de trist, fără talent... În dorința sa de a legitima anumite întrebuițări ale călimării, care nu-i sunt tocmai străine, d. Pamfil Șeicaru merge chiar mai departe, și combate cu mult foc însăși ideea de responsabilitate a scrisului. Argumentul dumisale supremiată-l: — „Dacă ai făcut să emigreze la Văcărești o colecție de condotieri ai penței, mâine aceiași oameni cari i-au utilizat nu vor putea improviză o altă colecție de tenori ai calomniei?” Prin urmare, conchide redactorul *Cuvântului* într'un legitim elan de auto-conservare personală, nu bieții muncitori ai scrisului cotidian trebuiesc trași la răspundere, căci aceștia confecționează șantajul după comandă (și pe măsură) așa cum face cismarul ghetă și fierarul potcoave; în fața justiției ar trebui să vie însuș proprietarul gazetei, stăpânul care comandă infamia, nu meșteșugarul care numai o execută!..

Să fie și așa. Dar d. Pamfil Șeicaru va recunoaște el însuș, că operația pe care ne-o recomandă prezintă uneori oarecari dificultăți. Ce exemplu să luăm, ca să nu mergem prea departe? Să ne oprim, la întâmplare, asupra *Cuvântului*, în redacția căruia „consumă hârtie, penițe și cerneală” chiar dl Pamfil Șeicaru. Toată lumea știe, — poate știe și d. Pamfil Șeicaru, — că ziarul *Cuvântul* aparține, în chip clandestin, acțiunii politice a d-lui C. Argetoianu. Numai proștii n'au priceput acest lucru, numai orbii nu-l văd, și numai caraghioși nu l'au aflat încă. Dar, tocmai pentru că determină din umbră, în mod permanent, linia de conduită a *Cuvântului*, d. C. Argetoianu, stăpânul, nu lese niciodată de subț obrocul anonimatuși nu răsare de după paravan. Conținută, fără întrerupere, să scrie sub pseudonimul dlui Pamfil Șeicaru...

Iar d. Pamfil Șeicaru, după propria dumisale mărturisire, — pe care nimeni nu i-a smuls-o cu clecștele, — nu e decât o amăgire, un simplu lucrător, un avocat cotidian al unor cauze ce i-se dau de către direcție, un salariat care dacă „și-ar permite o opinie separată” într'o chestiune oarecare, s'ar vedea amenințat cu o „penibilă concediere”. Ce e de făcut, pentru a deslega această încurcată șaradă, mai complicată decât modernul joc al cuvintelor încrucișate? Pe patronul care plătește colomnia nu poți să-l prinzi e nicăeri. Pe 'simbriașul care o așează în forme gramaticale trebuie să-l ierți, mai întâi de toate, pentru că n'o

crede nici el, și pe urmă pentru că lui numai expresia verbală îi aparține; cu fondul ideii nu se identifică.

Trista dilemă ne aruncă de-adreptul în plină mahală gazetărească, unde minciuna înflorește în voie, ca mărăcinii pe maidanul neîngrădit de nimeni, și unde injuria circulă, fără sancțiuni, ca dela o curte la alta, peste ulucile scunde ale presei de scandal. De aceea, cu riscul de a supăra pe d. Pamfil Șeicaru și pe alții ca dânsul cari vor să scape pe ziaristul profesionist de orice răspundere, desbrăcându-l în acelaș timp de orice prestigiu, căci iresponsabilii nu s'au bucurat niciodată de stima semenilor săi, noi vom zice împreună cu d. Stelian Popescu așa: — „Dacă în Anglia s'a ajuns ca presa și membrii ei să aibă o considerație extraordinară, faptul se datorește culturii și selecțiunii, în virtutea cărora elementele rele n'au putut găsi loc în presă, ele fiind eliminate fără milă de însăș corporația, care a înțeles să se susțină ea însăș procedând în chip drastic cu toți nechemații cari pătrunseseră în mijlocul ei.“

La noi, din păcate, selecțiunea nu se va putea înstăpâni pe aceeaș cale. Nu avem dreptul să nădăjdum o purificare a presei prin ea însăș. Această însărcinare revine altcuiva, despre care se vorbește prea puțin, și care cu toate acestea ar merita să stea pe primul plan al preocupărilor noastre. Indreptarea trebuie să pornească din partea publicului care citește gazeta, și care o întreține, deopotrivă, cu banul și cu naivitatea lui de toate zilele. Până când publicul însuș nu va respinge tipăriturile lipsite de onestitate, până când nu se va pricepe să deosibească pe informatorii cinstiți de cei interesați, până când nu va ști să aleagă, fără ajutorul nimănui, bobul curat de adevăr din triviala zgură a minciunilor aruncate la cele patru vânturi, orice încercare de tămăduire a răului va rămânea neputincioasă.

Dar vindecarea presei de boala care o roade nu va întârzia mult, suntem încredințați. Ea va trebui să vină, pe calea pe care o prevedem, pentru că, în definitiv, România de astăzi, în lărgitele ei granțe, nu e locuită numai de mahalagi!

ALEXANDRU HODOȘ

Alegerile pentru Camerele agricole

Rezultatul alegerilor pentru Camerele agricole a nemulțumit pe toată lumea, afară bine înțeles de cei câțiva îndărătnici amatori de rebusuri și șarade democratice. Dar opinia acestora, oricât de prețioasă, aproape nu mai contează decât reparațiunile de vară ale cafenelei Capșa din București au redus, deodată cu o bună parte din canapelele uzate dar confortabile ale nobilei case ospitaliere, și numărul clienților pasionați de subtilități platoniene și discuții talmudice.

Lista nemulțumirilor ar reprezenta un poem nesfârșit de lung; căci, nemulțumit este guvernul, care se aștepta grație măsurilor luate din vreme la majorități zdrobitoare menite să dovedească înlăuntrul ca și în afara țării temeinicia operei trecute, prezente și viitoare a partidului liberal; nemulțumite sunt partidele de opoziție, care animate de altruismul unei victorii problematice au luptat în aceste alegeri cartelate fie cu guvernul, fie între ele, și cari au fost surprinse de rezultatul neașteptat; nemulțumită este presa noastră democratică și independentă, care de aproape o lună încheiată se prăpădește într'o uriașă muncă sterilă căutând să tragă din „noua situație politică” toate consecințele constituționale; nemulțumiți sunt țărani din județele bântuite de secetă ale Moldovei și Basarabiei, care, în schimbul sămințelor eftine promise generos de consensul entusiast al guvernului și al opoziției, au primit procesele verbale de sechestru ale percepto-rilor fiscali; nemulțumiți sunt, mai ales, toți acei cari își închipuiau că din această nouă consultare a sufragiului universal va reeși în sfârșit nu numai dreaptă măsurătoare a forțelor partidelor noastre politice, dar expresiunea hotărâtă a nevoilor acute, introducerea imediată a îmbunătățirilor necesare, într'un cuvânt consolidarea organizațiunei noastre de stat prin transformarea radicală a nenorocitului sistem economic.

Toată lumea este nemulțumită de răspunsul confuz, divagant, haotic, dat de rezultatul alegerilor pentru Camerele agricole. De ce? Pentru simplul motiv că nenorocitele deprinderi ale demagogiei noastre politice a schimbat și caracterul acestor alegeri pur profesionale, în

care interesele de breaslă trebuiau *singure* să fie întrebate și să răspundă, într'o meschină, obraznică și deșantată escrocherie. Voturile alegătorilor au fost culese după obișnuitele metode, parte prin teroare, parte prin minciuni sfruntate. S'au scos din depozitul igrasios și năusebond al practicelor noastre politice toate fioroasele instrumente de tortură, toate jucăriile de carton poleit, toate decorurile prăfuite și toate veselele costume de operetă; s'a cheltuit din belșug moneda falsă a vorbăriei goale și a făgăduielilor; s'a reluat cu măiestrie filmul paradisului cu râuri de miere, de lapte și de vin, care pentru a fi realizat pe pământul Țării Românești nu e nevoie decât de victoria dlui Stan Păpușă, cunoscutul apărător al democrației din localitate; s'au înebunit mințile oamenilor cu elucubrațiunile fanteziilor bolnave de ambițiuni pătimase, și s'a terorizat bunul simț al interesului cinstit și respectabil cu amenințarea proceselor verbale de sechestru și proceselor verbale de contravenție; s'a aranjat cu multă cheltuială și iscusință o întreagă spectaculoasă mise-en-scenă, din care n'a lipsit gălăgia instrumentelor de vânt, nici trapele meșteșugite ale feeriilor, nici mai ales scamatoriile bălciurilor ordinare; s'a jucat un spectacol hibrid, jumătate melodramă, jumătate operetă bufă — o piesă de d'Ennery cu muzică de Offenbach — un spectacol lung, enervant și dureros până la lacrimi; în sfârșit, ce nu s'a făcut și ce nu s'a spus pentru a convinge și constrânge pe alegătorii Camerelor agricole?

Un singur lucru nu s'a făcut! Nu s'a vorbit acestor alegători, proprietari mari, mijlocii și mici de pământ, despre nevoile și lipsurile producțiunii noastre agricole și despre măsurile de remediare ce trebuiesc luate. Nu li s'a explicat de ce truda lor, cu toate că se desfășoară pe domeniul cel mai important al economiei generale, nu produce nici cantitativ nici calitativ valori de schimb egale cu ale celorlalte ramuri de producție secundară; nu s'a analizat fenomenul acesta extraordinar, care face ca într'o țară eminentamente agricolă banul speculat în mod curent cu 20—40%, în agricultură să producă cel mult 5%, diminuând astfel nu numai valoarea capitalului proprietății agrare într'o proporție catastrofală, dar robind întreagă producția agricolă institutelor parazitare de camătă; nu s'au discutat cauzele care reduc simțitor producerea normală a bunurilor agricole, îngreunează circulația lor și transformă desfacerea semințelor noastre într'o operațiune dezastruoasă pentru producători. S'a făcut numai și numai sterilă agitație demagogică cu ajutorul vechilor clișee: ciocol, expropriere, oligarhie, jandarmi, și celelalte multe din vocabularul bonjurismului nostru politic.

Am asistat la tristul și ridicolul spectacol, oferit de alegerile pentru Camerele agricole într'un județ din Moldova, și am păstrat pentru curiozitatea cercetătorilor de mai târziu nu numai amintirile memoriei mele, dar colecția completă a afișelor electorale, ale proclamațiilor, ale afirmațiunilor programatice, tipărite de diferitele partide politice în luptă. De la așa zisa extrema dreaptă, reprezentată de acei cari sunt la putere, la așa zisa extrema stângă, reprezentată de acei cari nu vor veni nici odată la putere, acelaș amestec haotic de vorbe goale, aceeaș lipsă completă de judecată cinstită și înțeleaptă a realităților!

Și precum la noi la Bârlad, așa a fost probabil pretutindeni. Întrebărilor confuze, țipate de tenorii răgușiți ai demagogiei noastre, li s'a răspuns confuz. Nimic mai firesc, și iarăș nimic mai puțin concludent pentru caracterizarea spriritului agricultorilor noștri.

Spiritul agricultorilor noștri este îndrumat de muncă, de ordine și de autoritate, și dacă nu a răspuns cu ocazia ultimelor alegeri, motivul este simplu: n'a fost întreat. Și cu toate acestea, lui vor trebui să i se adreseze întrebările, dela răspunsul cărora depinde și existența organizațiunii noastre de stat și înfăptuirea adevăratei noastre democrații. Să i se vorbească însă lămurit, pe înțelesul omului de treabă, să i se vorbească respicat, fără tremolouri în glas, fără formule sofisticate, fără declamații, fără gesturi, fără tumbe, și va pricepe. Să învățăm, în sfârșit, noi toți aceștia cari ne prăpădim de dragul țaranului, să acordăm respectul cuvenit minții lui, care ne-a păstrat și limba și obiceiurile și avutul, și să nu-l mai înșelăm ca pe un copil nevrăstnic cu ghidușii ridicole, cu panglicuțe colorate și cu dureroase scamatorii de bălcu !

N. LUPU. KOSTAKI

Propaganda maghiară

— Revizuirea tratatului de pace —

De câteori se ivesc noi dificultăți în consolidarea orânduielilor europene de după război, diriguitorii treburilor publice din Ungaria preconizează neobosit revizuirea tratatelor de pace și mobilizează toate forțele puse anume în serviciul de propagandă pentru ideia susmenționată. Neparticiparea Americii la Liga Națiunilor, conflictul asupra Ruhrului, mișcarea naționalistă din coloniile franceze și engleze, iar mai recent pactul de siguranță restrâns numai la frontierele din apus ale Germaniei, au fost pe rând exploatate de organele de publicitate ale puterilor centrale, trâmbișându-se pretutindeni posibilitatea unor schimbări de graniță în detrimentul Poloniei și al țărilor din Mica Înțelegere.

Profesorul dela fosta Universitate clujană, acum în exil la Seghedin, dl Szádeczky Lajos, a făcut să apară de curând o carte în care se cuprind „critici zdrobitoare” împotriva greșelilor și „imposibilităților de aplicare” din tratatele de pace. Răsfoind această publicație suntem întâmpinați de obișnuitele manifestații ostile la adresa actualei constelațiuni continentale, din partea unor diverși politicieni englezi, americani, italieni și chiar francezi. În primul rând sunt puși la contribuție englezii. Astfel, figurează aci profesorul de economie politică dela Universitatea din Cambridge, Keynes, care a scris două cărți asupra „Păcei carthaginenne”, ajungând la concluzia că pacea făurită la Versailles este cel mai nedrept act în istoria civilizației, deci ea trebuie revizuită. Oficiosul guvernului englez, *Observer*, la 8 Februar 1925 declară în mod explicit că „Europa trebuie salvată de ravagiile păcii”. Urmează apoi o relatare despre activitatea în scris și verbală a persoanelor angajate în acțiunea contra tratatelor: a căpitanului Elliot, a lordului Newton, a dlui

Beaulieu, a lordului Seydenham și a lordului Bryce. Toți aceștia contribuie cu argumente în contra păcii dela Trianon.

* * *

Dintre italieni, cel mai fecund în genul acesta este ex-premierul Nitti. Între afirmațiile sale și cele dezbătute de oficiile de propagandă ungară nu găsim nici o deosebire. Dl Nitti, în cele patru cărți apărute până acum, își îndreaptă săgețile contra foștilor săi colegi întru diplomație, spunând că „noua Europă este zidită pe nisipul statelor mici, cari urmează o politică imperialistă“. Despre unguri, cari sunt un popor cu sânge inflamabil, este convins că vor căuta prin orice mijloace să-și ia revanșa, deoarece multe milioane dintre ei au fost smulse și alipite unor națiuni de o cultură mai redusă. Potrivit părerilor dlui Nitti, comisia de reparații este „un instrument mișelesc al abuzului“, iar Liga Națiunilor este „ocrotitoarea crimelor“ cuprinse în tratatele de pace.

În ultima sa carte: *La pace* (neamintită de dl Szádeczky) sunt publicate conferințele ținute în statele nordice. El accentuează, că Polonia a primit fără nicio îndrituire teritoriile rusești și nemțești, iar România a anexat Basarabia, un lucru cu care Rusia nu se va împăca niciodată. Ungurii la rândul lor nu se vor putea consola cu ideea că li s'au luat teritoriile de către români. Aceste fapte zămislesc germele unui nou război. Ce garanții are România contra Rusiei și Ungariei? Terenul pentru o nouă conflagrație europeană este extrem de prielnic, izbucnirea unui conflict armat este împiedicată numai de depresiunea economică și de dificultățile financiare. Dl Nitti insistă asupra pactului de garanție, la care n'au aderat Rusia, Germania și America. Vor trimite englezii și italienii armată, în cazul când Germania se va răscula contra coridorului dela Danzig? Vor trimite iscălitorii tratatului de siguranță forțe armate, dacă Rusia va pretinde Silezia orientală și Basarabia, sau dacă Austria se atașează Germaniei?

Două greșeli grave, susține dl Nitti, s'au săvârșit în tratatele de pace: i s'a tăiat drumul Rusiei spre Europa, iar Germania a fost împinsă în brațele Rusiei. Consecințele acestor greșeli se pot remarca actualmente: Rusia se orientează tot mai evident spre China, și va încheia alianță cu Japonia, ceea ce nu va prejudicia numai interesele vitale ale Angliei, ci pacea va fi serios amenințată.

* * *

Dintre francezi este amintit dl S. Jean Desthieux cu o lucrare de două volume intitulată: *Nu există pace!* Acesta afirmă, că urmarea tratatelor a fost demoralizarea Europei. Pe ruinele monarhiei austro-ungare s'au clădit noi state, fără istorie și fără tradiții, ale căror popoare n'au nici suflet colectiv, nici cinste, nici sfințenia cuvântului dat (sans honneur, ni parole). Am amintit și noi printre politicienii francezi ajunși cu desăvârșire în solda propagandei ungare pe deputatul Charles Tisseyre cu cartea: „*Ungaria ciuntită a fost o eroare diplo-*

matică". El afirmă, că în locul Ungariei, demnă de încredere, s'au creat mai multe focare de război. Ungaria francofilă a fost aruncată în brațele Germaniei!?

În seria publicațiilor străine cari militează contra tratatelor de pace înseamnă și pe dl Albert Fabre-Luce, cu lucrarea sub titlul: *La Victoire*. Autorul acestei cărți este convins, că pacea creată sub oblăduirea Franței va pricinui un nou război, actualmente latent, va contribui la desagregarea generală și la demoralizarea civilizației. O puternică impresie a făcut și ieșirea d-lui Alcide Ebray, consul general. Filipica lui poartă titlul: *La paix malpropre*. După acest diplomat Antanta a păcălit pe Germania și pe aliații ei cu punctele de autodeterminare ale lui Wilson, cari după armistițiul au fost nesocotite în mod rușinos. Procedul Franței au fost neloyal și mișelesc, zice dl Ebray.

Datele culese de profesorul ungar din exil le putem complecta cu noi documente, căci seria peștilor prinși în mreaja propagandei maghiare crește din zi în zi. La Londra a apărut un volum cu titlul *Wayfarer in Hungary* (Pribegia mea în Ungaria). Autorul acestei lucrări este scriitorul cunoscut George A. Birmingham, pseudonimul canonicului Hannay. Acest domn o petrecut doi ani în Budapesta în timpul din urmă, ca preot al legațiunii engleze. Din scrierile lui Scotus Viator a aflat că și în Ungaria au existat atrocități săvârșite de națiunea dominantă față de naționalități. De oarece numitul canonic a cunoscut din experiența sa așazisele atrocități contra irlandezilor, și-a închipuit că poporul maghiar trebuie să fie foarte primitiv și bun. El admiră tenacitatea ungarilor, curajul lor de a spune pe față că *nu sunt democrați*, și întreabă pe francezi cum au putut să aprobe, în numele democrației care consideră drept sacră stăpânirea majorității, ca Clujul cu 50 000 de unguri și 1676 de români (?) să fie atașat României: — „Ungaria formează o unitate economică. Noile frontiere fac imposibil orice trafic cu statele vecine. Ungaria sau dispare cu desăvârșire de pe hartă sau își recâștigă poziția de altă dată. Războiul, revoluția, năpustirea bolșevică sau alt act agresiv năpraznic va aduce refacerea vechii Ungarii...”

* * *

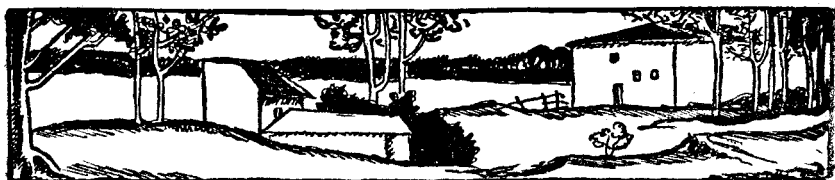
În preajma congresului bisericesc dela Stockholm, ziarul englez *The Christian World* publică articolul preotului anglican Colligan, care-și tipărește impresiile culese în Transilvania: guvernul român vrea să distrugă caracterul istoric și tradițional al Ardealului, caută să-l romanizeze, adică să-l balcanizeze. Autorul atrage atenția protestantismului mondial asupra „situației disperate” a bisericii reformate dela noi. — „Nu trebuie să se uite, că guvernul român lovește cu biciul împletit din șerpi și scorpii, dar intimidarea aceasta va avea ca rezultat răzvrătirea celor schingiuiți”. De-așemenea, în congresul general al presbiterianilor care a avut loc în Cardiff s'a vorbit de doleanțele jalnice ale reformaiilor dela noi. Darea de seamă o găsim în ziarul *Time and Tide*. În Ardeal și în celelalte regiuni atribuite României, — spune amintitul

ziar, — nu e voie să se instruiască ucenici unguri pentru a se face din ei industriași. Dacă vorbesc trei inși laolaltă, sunt acuzați că conspiră. Școlile secundare au fost închise fără motivare... Și așa mai departe.

Presă maghiară înregistrează cu satisfacție manifestarea acestor personalități din viața statelor învingătoare în contra tratatelor de pace. În cercurile politice se accentuează necesitatea unei acțiuni programatice pentru revizuirea păcii. Cei mai abili teoreticieni și propagandiști activi: Apponyi, Gratz G istav, fostul ministru de externe, Födes Bela, Lukács György, se ocupă aproape zilnic de problema revizuirii, elaborând proiecte pentru guvern în vederea realizării acestei idei. Presă, la rândul ei, pretinde energic ca guvernul să exploateze atmosfera favorabilă Ungariei, creată prin coincidența norocoasă a evenimentelor externe. Imprumutul de sub ocrotirea Ligei Națiunilor a contribuit în mod simțitor la aducerea la realitate a concepțiilor de aventură, care stăpâneau mințile conducătorilor unguri. Actualmente, opinia publică iar și-a pierdut busola, accentuându-se tot mai mult că Ungaria trebuie să pună capăt slugărniceii în care a fost împinsă din pricina împrumutului extern.

M. B. RUCĂREANU

O carte veche și nouă

Să fii undeva, — departe de lume, — și de-acolo să privești lumea descrisă în volumul d-nei Constanța Hodoș*). Ai vedea desfășurându-se una după alta câteva drame, mai mult ori mai puțin sguđuitoare, cinematografiate pe filmul unui suflet ales de femeie, și apoi rediate cu o impecabilă măiestrie. Câteva fragmente din marea istorie a suferinței, pe cari distinsa scriitoare nile prezintă în toată cruda lor realitate.

E o carte, și veche și nouă. A mai apărut odată, în epoca de înflorire a *Semănătorului*. Încă de-atunci, critica și-a spus cuvântul asupra valorii literare pe care o reprezintă. Citind-o, simțim și acum aceleași emoții în suflet ca și în vremile acelea, aplaudând cu aceeași însuflețire condeiful care a scris frumoasele ei pagini. E o carte care nu s'a învechit, și nu se va învechi nici-odată, căci e scoasă din adâncimea sufletului omenesc, acelaș, pururi acelaș

În același volum, scris în vremile acelea, sunt amestecate nuvele cu subiecte culese când de dincoace când de dincolo de Carpați. În timpul când întregirea neamului părea numai un vis al poezilor s'a scris și cartea aceasta, ca un simbol al unității noastre naționale și al unității noastre sufletești.

Dincoace și dincolo de Carpați erau și pe-atunci aceleași dureri, aceleași bucurii, aceleași patimi, în acelaș suflet românesc.

Subiectele nuvelor sunt smulse din viața de toate zilele și din toate străurile sociale. Cea mai mare parte a lor ne zugrăvesc căsniciile nefericite, fie prin felul cum s'au pus la cale, fie prin desiluziile de mai târziu, a căror jertfă e aproape întotdeauna femeia. În „Departee de lume“, Emilia se căsătorește cu o fotografie frumoasă încadrată în aur și argint. În „Furtuna“ vedem căsătoria „din amor“ a Zinei. „Un fir vrăjit“ ne arată o femeie căsătorită cu ceea ce se chiamă o „situație“. Giovanna din „După naufragiu“ se aruncă în brațele unui bărbat, care, după „naufragiu“, i-a arătat semne de compătimire,

*) „Departee de lume“ nuvele de Constanța Hodoș. Ed. „Socec“, 250 pagini, prețul 40 lei.

milă și iubire. O altă femeie, în „O clipă de noroc“, se căsătorește cu cadrul auriu al unei fotografii urâte. Și așa mai departe.

Toate, toate, sunt nefericite. Emilia a rămas cu fotografia, pe care morocânoșii ei socri au despoiat-o de cadrul auriu. După căsătorie, Zina ajunge la convingerea că tinerețea e neștiutoare, și se aruncă în brațele altui bărbat. Femeia căsătorită cu o „situație“ caută amorul, și se îngrozește când constată că l-a găsit într-o casă sărăcăcioasă. Pe Giovanna tocmai acela, care se părea că a scăpat-o dintr-o primejdie, o aruncă într-o nouă prăpastie. Femeia anonimă din „O clipă de noroc“, în contrast cu Emilia, pierde fotografia, dar îi rămâne cadrul. Când i-se îmbie o nouă fotografie, mai reușită ca cea dintâi, o refuză. Prea s'a obișnuit să primească numai fotografii încadrate!

Mai sunt și altele. O femeie care a născut cinci copii-îngerăși, în „O căsnicie“, simte că bărbatul său s'a răcit față de dânsa. Acelaș bărbat, care odinioară îi șoptea jurăminte de veșnic amor, acum îi spune că e plicticoasă și nu se potrivește cu el. În „Păcat neiertat“, Catia află că ea n'a fost singurul amor al soțului său. În „Diavol“, vedem pe Adela divorțată de bărbat, iar mama ei constată că bărbatul nu merită să aibă drept soție un înger, ci un diavol. Toate femeile ar trebui transformate în diavoli. Atunci s'ar ajunge la oarecare dreptate socială... Dar volumul dnei Constanța Hodoș nu vrea să facă propagandă feministă. În nuvela „Vipera“ găsim doar și pe femeia-diavol, care cauzează suferințe neînchipuite bărbatului său.

Cea mai puternică dramă a volumului e, fără îndoială, „Măsuța de scris.“ Maria a rămas fată bătrână. Surorile ei mai mici s'au măritat. Ea se gândește din când în când la singurul amor al tinerețelor sale, la un bărbat de care s'a despărțit la Blaj cu douăzeci de ani mai înainte, și care nu i-a mai scris niciodată. Într-o zi, scotocind prin măsuța de scris a tatălui său, găsește una din cele patru scrisori, pe cari acel bărbat i le-a scris într'adevăr, dar pe cari tatăl său, în convingerea că-i face bine, le-a ascuns. Autoarea duce pe Maria într-o căsuță unde ea se încuie ca să-și verse tot amarul. Dar nu ne-am mira, dacă ar duce-o pe uliți și pe dealuri, unde cu părul despletit ar striga în lumea largă marea nedreptate ce i s'a făcut.

Față cu acest amor etern, imens, găsim și o filosofie sceptică a amorului. În „Ce e amorul“ un doctor ne spune că e o boală, care se poate vindeca prin o cură sistematică de masaj, bromură și dușuri reci, numai să ai răbdare. Mai amintim dureroasa poveste a unui copil ofticos, și țipătul de copil nou-născut, care se amestecă cu cântecele colindătorilor, în „Al optulea“.

Desnodământul dramelor? E uneori tragic, iar uneori mulțumitor. În „Furtuna“ și „Viperă“ femeile vinovate își capătă pedeapsa meritată, iar în celelalte sunt înfrânți cei nevinovați, în cea mai mare parte femei. Ah soartea, femeii de-a fi pedepsită și cu vină și fără vină! Desnodământ fericit găsim în „Ingerul“, unde femeia iartă. Apoi în „Departee de lume“ și în „Al optulea“. În cea dintâi, femeia își plătește fericirea cu jertfe mari, și o găsește pe vârful unui deal, departe de lume. În „Al optulea“, Ion și Maria se resemnează de dragul zâm-

betului aceluiaș copil, care le-a turburat seara de Crăciun. Dna Hodoș ne arată doi bulgări de fericire: unul sus, sus, în înălțimi, într'o atmosferă curată, senină, și altul jos, în întunecimea unei case țărănești...

Iată dramele, scrise în formă de nuvele, ale dnei Constanța Hodoș, drame care ne înduioșează, iar în inimile noastre fac să tremure coardele compătimirii. Din când în când zâmbim, pentru ca peste-o clipă zâmbetul să se înnece în lacrimi. Iar sfârșitul e întotdeauna un ropot de aplauze la adresa autoarei.

Dna Hodoș ne-a arătat în acest volum viața așa cum e, în cruda ei realitate. Puținele bucurii și nenumăratele dureri, pe care le-am citit în volumul său le-am văzut desfășurându-se și în viață. Concluzia? Viața este așa cum este. Corectivele pe cari isbutim să i-le aplicăm din când în când sunt neînsemnate. Fericirea noastră e numai pământească. Când lupți împotriva imposibilului ești, nefericit. Iar ade-vărata fericire o găsești în resemnare...

Soluția acestei probleme, dna Constanța Hodoș ne-a dat-o într'o formă artistică, plăcută, atrăgătoare, într'un stil colorat și ușor, într'o limbă curată, scutită și de ardelenismele prea supărătoare, și de mahalagismele tot atât de indezirabile. Firul povestirilor e țesut cu mâini delicate de femeie. De-aceia, recomandăm cu toată căldura cartea dnei Constanța Hodoș. Și am dori să vedem reapărând în librării și alte cărți ale sale, pe cari le-am citit cu drag odinioară, pe cari le-am citi și acum, dar nu le mai găsim...

SEPTIMIU POPA

Pentru pacea Europei

— A șasea sesiune la Liga Națiunilor —

A șasea sesiune ordinară a Societății Națiunilor și-a încheiat lucrările.

Deși nu ne aflăm în fața vreunui rezultat real și vizibil al acestei sesiuni, la care au fost reprezentate prin delegații lor cinci zeci de state, putem trage totuși concluziuni de ansamblu destul de optimiste pentru viitorul cel mai apropiat.

Firește, nu cum l'au conceput anul trecut d. d. Macdonald și Herriot, cari sperau să înlăture toate neînțelegerile existente printr'o simplă iscălitură în josul unui protocol, având darul magic de a preschimba pe dușmanii de ieri în aliați, și Europa frământată de azi într'un paradis al evanghelicilor virtuți de frăție.

Visul d-lor Herriot și Macdonald, nerealizabil ca orice vis, a avut totuși un efect concret: a convins lumea, că ceea ce nu se poate obține dintr'odată și integral s'ar putea realiza treptat. Din principiile protocolului dela Geneva: *arbitragiul, siguranța și dezarmarea*, cele dintâi două sunt realizabile chiar de pe acum, și în ședințele Ligei națiunilor din anul acesta s'a învederat limpede, că problema siguranței granițelor nu se poate înlăture decât pe bază de tratate de arbitraj, pe care statele interesate vor trebui să le încheie singure între ele, rămânând ca instanța internațională dela Geneva să le coordoneze, să le ratifice și să le garanteze.

* * *

Diplomația europeană e datoare, deci, să rezolve problema păcii europene, problemă care prezintă trei aspecte: pactul de garanție cu Germania, tratatele de arbitraj și neagresiune între statele vecine, și atitudinea comună față de Rusia.

Acordul perfect, care pare că a domnit de astă dată între dnii Briand și Chamberlain, deschide speranța că la conferința statelor interesate care va avea loc în Octombrie, și la care va lua parte și d. Stres-

semann, ministrul de externe al Germaniei, se [va putea realiza în sfârșit măcar o parte din acest proiect.

Deși Italia pare a nu împărtăși punctul de vedere al aliaților săi, cari vor ca problema orientală să se discute de odată cu cea occidentală, ceea ce ar însemna înlăturarea Poloniei și a Cehoslovaciei dela această conferință, este totuși exclus ca d. Mussolini, care de astădată va lua parte la ședință, să ridice obiecțiuni noi de natură a periclita încheierea pactului, când prin el s'ar garanta și chestiunea care interesează în primul rând Italia, aceea a realipirei Austriei la Germania. Din partea Germaniei, dificultățile nu ar fi iremediabile; căci, lăsând la o parte atitudinea cunoscută a naționaliștilor germani și aceea adoptată acum de curând de socialiști în chestiunea națională, Germania, prin stadiul angajării sale în această privință, pare a fi priceput, că numai încheierea unei înțelegeri cu foștii săi dușmani și intrarea ei în Societatea Națiunilor i-ar putea întredeschide într'un viitor mai mult sau mai puțin apropiat, oarecare speranțe de modificare a situațiunei sale, creată prin tratatul dela Versailles.

* * *

În ceea ce privește chestiunea tratatelor regionale de neagresiune și de arbitraj ne aflăm în progres. Ideia aceasta a prins; ba ceva mai mult, a și început să creeze unele buclucuri, ceea ce pentru diplomație e totdeauna semnul că se face ceva.

Într'adevăr, ministrul nostru de externe, d. I. G. Duca, în mult aplaudatul său discurs rostit la Geneva, schișând politica și sentimentele pacifice ale României, a ținut să declare că noi am și angajat de mult tratative în acest sens cu vecinii noștri, și că ele ar fi destul de înaintate.

Evident, că mai mult decât Cehoslovacia și Jugoslavia, România prin pozițiunea ei geografică e o insulă înconjurată de dușmăni aproape la toate frontierele sale; ea are, deci, cel mai mare interes de a-și ști aceste frontiere apărate de un eventual atac. De aceea, nimic nu este mai firesc, de cât să caute a stabili cu vecinii ei condițiuni reciproce de garanție, care să asigure pacea în Europa centrală și în Balcani.

Iată de ce, nu vedem motivul pentru care aliații noștri, având în definitiv aceleași interese ca și noi, nu ar încerca să înlătore cât mai curând dificultățile trecătoare cu vecinii, lor și să se solidarizeze cu acțiunea întreprinsă de noi spre a asigura cu un ceas mai de vreme liniștea în colțul acesta al Europei, căruia pe vremurile de glorie dela Ballplatzului i se zicea „der Wetterwinckel Europa's“.

* * *

Cât despre atitudinea față de Rusia, ea este dictată de hotărârile guvernului său, care continuă să se țină departe de politica urmată la Geneva, și nu încetează acțiunea sa proprie de propagandă, revolu-

ționară cu ori și ce preț. Această acțiune silește în chip firesc pe vecinii ei să avizeze la mijloacele de apărare în contra oricăror eventualități dinspre răsărit.

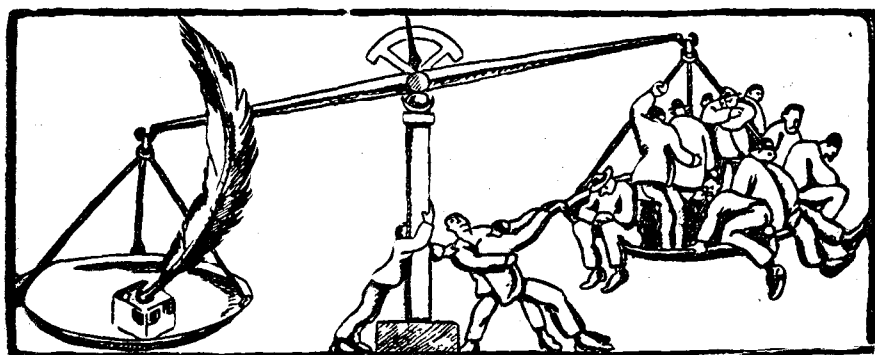
Ideia cordonului antibolșevic, al cărei animator era fostul ministru de externe al Lituaniei, Mayerovici, mort săptămânile trecute într'un accident nenorocit de automobil, nu a fost părăsită și continuă a preocupa statele limitrofe ale Rusiei, cari studiază mijloacele de realizare practică a acestei idei.

Cât privește dezideratul ideal al dezarmării, despre care circulau vești că s'ar discuta la Geneva, nu se va putea vorbi în mod serios — lăsând la o parte motivele politice — atâta timp cât situația economică și financiară a Europei va fi aceea care este, și atâta timp cât state ca America, Germania și Rusia vor continua să stea departe de Societatea Națiunilor.

* * *

Incheiem cu o singură întrebare. Care a fost atitudinea și acțiunea vestitei Mice Antante a Presei în împrejurările care s'au desfășurat la Geneva? Judecând după comentariile ziarelor bucureștene, care au trimis pe Honigmannii și Blumenfelzii lor să reprezinte presa română la Geneva, ni se pare că acțiunea presei române nu se silește prea tare să realizeze duiosasele deziderate exprimate cu ocazia înființării Micei Antante a Presei. Cât despre presa cehoslovacă și jugoslavă, citiți-o, pentru a vedea ce s'a ales din dulcea armonie, realizată astăvară la Sinaia, pe subt poalele Caraimanului, grație inteligențelor sfârșiri ale dlui C. Mille și ale Fagurului său...

J. PALEOLOGU

Săptămâna politică

— Fapte și comentarii —

Politica lui Caracudi

În paginile acestei reviste s'a vorbit în mai multe rânduri despre felul în care așa zisele noastre gazete independente obișnuiesc să tălmăcească, pentru uzul cititorilor naivi, diferitele evenimente politice la ordinea zilei. Există o tagmă de reporteri, al căror suprem ideal e să asculte pe la uși... Aceștia sunt însă cei mai puțin mincinoși, — deși s'ar putea crede dimpotrivă, — pentrucă, în definitiv, prin gaura cheii tot se poate șterpeli, cu coada ochiului, o fărâmitură de adevăr. Singura crimă a acestora, în cazul cel mai rău, e indiscreția. Și dacă gazetele n'ar fi indiscrete opinia publică n'ar mai afla niciodată nimic.

Pe urmă, mai e și altceva. Impotriva ascultătorilor pela uși tot mai sunt unele mijloace de apărare. E mai greu s'o scoți la capăt cu contrafții care-și confecționează reportajul în Cișmigiu. (Pe alele desfrunzite trece un vânt melancolic de toamnă, amurgul tremură în străluciri arămii, și pe băncile solitare poposește din când în când câte o doică...)

Niciodată mahalaua presei nu e stăpânită de o fantazie mai îmbelșugată decât în aceste după-amieze încropite, când funcționarii comerciali fac versuri, sergenții de stradă discută politică și d. Albert Honigman își scoate de sub manșetă informațiile!

Sistemul e cunoscut mai demult, și pentru a-i descifra originile trebuie să ne întoarcem la Caragiale. Acum vreo treizeci și ceva de ani, pe vremea bătrânului Ion Brătianu, Caragiale conducea o gazetă de opoziție: *Revolta Națională*, la care o slujea, ca reporter politic, răposatului Caracudi. Reportajele lui Caracudi erau totdeauna senzațio-

nale, căci printr'o misterioasă taină profesională Caracudi ştia tot. Ştia ce se petrece în Consiliul de miniştri, afla ce puneau la cale pe culoarele Camerei fruntaşii guvernului, şi ceea ce era mai exiraordinar încă, reproducerea (vorbă cu vorbă!) ceea ce Regele vorbea, între patru ochi cu primul său ministru... Toţi rămăseseră cu gura căscată în faţa dibăciei de veritabil detectiv a lui Caracudi, până când într'o după amiază de Septembrie, tot atât de frumoasă ca şi asta, Caragiale descoperi taina făcătoare de minuni a colegului său de redacţie.

Caracudi îşi compunea descoperirile în Cişmigiu. Era o vreme splendidă, şi grădina, subt cerul limpede de toamnă era mai frumoasă ca totdeauna. În aer linişte; ici şi colo picau încetinel frunze galbene, învârtindu-se în clipe largi până la pământ, în jurul coadelor vestejite, şi de departe s'auzea glas de lebădă...

Ei, dar ca şi lebăda, Caracudi şi-a cântat într'o zi ultimul său cântec. A răposat. Locul lui n'a rămas însă vacant. Urmaşii, abili, i-au şterpelit secretul. Presa crâncenei opoziţii de astăzi tot aşa îşi informează cititorii. O mică probă pe două coloane va fi de ajuns. Vom alege mai la vale un reportaj politic apărut deunăzi în ziarul *Cuvântul*, această anexă intelectuală a presei din strada Sărindar, şi-l vom pune faţă în faţă cu plâsmuirile deacum treizeci şi ceva de ani, cari făceau succesul *Revoltei Naţionale*.

Şi dumneavoastră veţi judecă. Poftim!

„REVOLTA NAŢIONALĂ“

a lui Caracudi:

„Am dat aseară o informaţie relativă la scena petrecută ieri la Palat între Suveran şi Vizirul. (Vizirul e porecla lui Ion Brătianu-tatăl.) Astăzi suntem în poziţiune a da, din acelaş izvor autorizat, amănunte asupra urmării acelei scene, cari stau în legătură cu zgomoatele înregistrate de noi despre o iminentă criză ministerială.“

„Astăzi, Vizirul, cu un aer foarte abătut, a urcat treptele Palatului pela oarele 9 dim. Regele l'a făcut să aştepte mai mult de o jumătate de oră în anticameră. În fine, Suveranul primind pe Vizir în cabinetul lui de lucru i-a repetat aceleaşi imputări asupra intolerabilei situaţiuni. Vizirul tremurând şi cu glasul plin de lacrimi a zis:

— Atunci, Sire, nu mai rămâne alta de făcut decât...

— Decât? a întrebat Suveranul.

„CUVÂNTUL“

dlui Gongopol:

„Între timp o altă partidă de vânătoare se organizase pentru săptămâna următoare în locul celei amânate din cauza afacerilor urgente cu care d. I. Brătianu trebuia să vie la Sinaia. Caşi în săptămâna precedentă, plecarea Regelui era hotărâtă pentru Joi.

„Iată însă că Miercuri d. I. Brătianu în persoană telefonează din nou la Castel, şi conversaţia urmează tot cu un aghiotant de serviciu:

— „Rog să se prezinte scuzele mele că n'am putut veni săptămâna trecută, dar vin Vinerea aceasta negreşit.“

— „Dar Majestatea Sa pleacă la vânătoare...“

— „Al Nu... Rugaşi pe M. Sa să mă aştepte negreşit. Viu sigur şi sunt chestiuni de cea mai mare importanţă...“

— „Aşteptaşi să comunic Majestaţii Sale.“

— „Decât . . .“

„Și neputând pronunța cuvintele: *să-mi dau demisia și să mă retrag în viața privată*, s'a pornit pe plâns ca o babă copleșită de parapon.“

D. I. Brătianu a așteptat la aparat. După un moment, vocea paghiotantului răsună distinctă la telefon și pronunță aceste cuvinte:

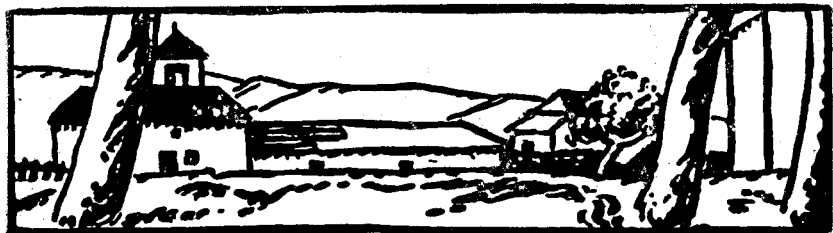
— „Majestatea Sa m'a însărcinat să vă transmit acest răspuns: *Vine ori nu vine d. Brătianu Vineri la Sinaia, Regele pleacă Joi la vânătoare!*“

La sfârșit, bineînțeles, aceeaș concluzie fulgerătoare: după o asemenea umilință din partea Suveranului, guvernul trebuie să plece! Și opinia publică e foarte încântată, că grație dlui Gongopol, clironomul spiritual al răposatului Caracudi, poate să afie și astăzi, cași acum trei zeci și ceva de ani, ce vorbește Regele cu d. I. Brătianu...

Oamenii trec, năravurile rămân, cum ar zice însuș Caragiale.

ION BALINT

Un succes al „Țării Noastre“

Reproducem din *Indreptarea* următoarele rânduri:

„D-l Octavian Goga a primit o scrisoare din partea dlui N. Titulescu, ministrul României la Londra și reprezentantul țării la Liga Națiunilor, însoțită de marele său discurs rostit în fața Adunării în chestiunea colonilor unguri.

Discursul d-lui N. Titulescu e o lucrare voluminoasă, cuprinzând o broșură respectabilă. El nu poate fi dat încă publicității în întregime decât după apariția lui în buletinul Societății Națiunilor.

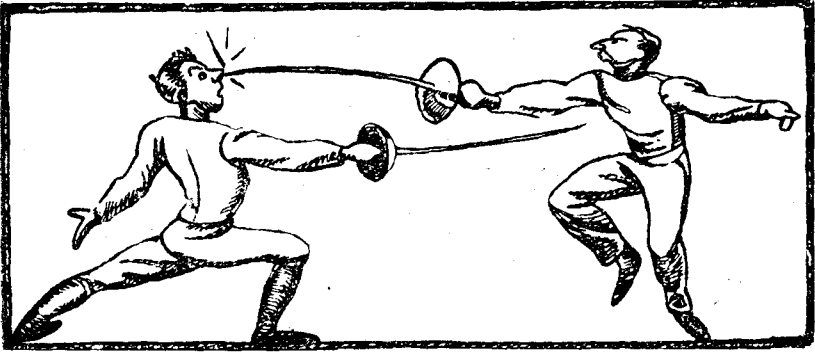
În scrisoarea sa, d-l Titulescu mulțumește călduros dlui Goga pentru articolele din *Țara Noastră* apărute în chestia colonizărilor și datorite colaboratorilor ei d-nii Ion Iacob, fost deputat și P. Nemoianu, fost prefect. Aceste articole i-au folosit în tratarea chestiunii colonilor unguri foarte mult, și ele au fost des reproduse în cursul cuvântărei sale.

De asemenea, dl Titulescu ține să mulțumească și să felicite pe dl Ion Iacob, fost deputat, pentru valoroasa sa scriere: „Chestia agrară în Ardeal“, pe care a utilizat-o continuu în pledoaria sa remarcabilă, adoptând punctul de vedere și argumentarea amicului nostru.

Avem dreptul să ne mândrim cu această mărturie prețioasă a dlui Titulescu, pe care o considerăm ca un succes, care se cuvine întâi celor doi amici ai noștri, dar care se resfrânge și asupra partidului poporului din Ardeal, unde numărăm atâtea elemente de valoare.

Munca și priceperea amicilor noștri a servit astfel cauza românească întregă, într'un moment foarte delicat, când adversarii neamului nostru se pregăteau să ne dea o lovitură.

Scrisoarea dlui Titulescu către dl Goga e o atențiune delicată a eminentului om de stat și a sufletului înalt care e ministrul României la Londra, față de acei care l-au ajutat prin contribuțiunea lor harnică și cinstită să repurteze unul din cele mai strălucite succese pentru țară la Societatea Națiunilor.“

GAZETA RIMATA

Literatură dramatică

*La Teatrul Popular al dlui N
Iorga se dau acum spectacole
pentru copii*

*Acum un an, plin de avânt,
Plutind cu redingota'n vânt,
N. Iorga, graficul oracol,
Făgăduise alt spectacol,
Cu-aprinse fapte vitejești,
Ca 'n tragediile grecești.*

*In largul, clasicul decor,
Eră mulțime și popor,
Veneau voinicii valuri, valuri,
Ca marea care bate 'n maluri,
Ș'n fruntea lor, printre oșteni,
Pășea eroul din Văleni.*

*Prin barba lui de zeu lihnit
Tună și fulgeră cumplit,
Și ceru-și ascundeă lumina*

*Ca'n lupta dela Salamina,
Strigând de sus: „Nu vreau să văd
„Acest îngrozitor prăpăd...“*

*Măcelul groaznic începea
Și coiful Neamului lucea,
Cădeau dușmanii toți pe spate,
Ca spicele de grâu culcate,
Pe când bărbosul luptător,
Sosea pe scut, biruitor!*

*Pe tronul său numai în aur,
Impodobit cu foi de laur,
Tiranul s'arătă în sală...
Era o scenă colosală,
Ceva măreț, cumplit, barbar!
Cum e la teatrul popular...*

*Dar vai! nu știu cum s'a 'ntâmplat,
Că 'ntreg programul s'a schimbat
Și-acele bătăioase cete
Nu sunt decât marionete,
Pe cari, din noapte până 'n zori
Le irage Honigman pe sfori...*

*Și-acum când văd, pe unde merg,
Cum dă de veste Blumenberg,
Cu câtă veselă plăcere,
Că Iorga vine la putere,
Eu râd și zic: — „Astea-s prostii!
„Spectacole pentru copii...“*

ARLECHIN PANORAMĂ
— ajutor de regisor —

INSEMNĂRI

Amnestia! — Gazetele din Capitală ne dau de veste, că odată cu serbările care se pregătesc pentru aniversarea de 60 de ani a Regelui, guvernul va prezenta Suveranului un nou decret de amnestie, redând libertatea unui mare număr de osândiți. E un act de creștinească iertare și de clemență regală, împotriva căruia nimeni nu poate să ridice vreun cuvânt de protestare. Societatea nu pedepsește ca să se răzbune, ci ca să se apere. Mila, prin urmare, nu slăbește temelia Dreptății, ci dimpotrivă o consfințește.

Aceasta nu ne îndeamnă însă câtuş de puţin să îmbrăţişăm și noi felul de a gândi a acelor falși umanitariști, cari s'au obișnuit să vadă în orice condamnat un martir și în orice judecător un călău. Se găsec, adică, din nefericire printre noi destui îndrumători de opinie publică, de curând pripășiți de dinco'lo de hotare, cari, nevoind să scape niciun prilej de a face apologia trădării de patrie, pretind și acum, cași altădată,

o amnestie complectă pe seama tuturor greșiilor din timpul războiului. Argumentarea acestor traficanti de indulgență ieftină merită să fie privită mai de aproape.

Pentru dumnealor, activitatea Curțiilor noastre marțiale în vremea războiului n'a fost altceva decât „un lung șir de monstruoziități sadice“, cari au rămas în mintea infiorată a fiecăruia. Dezertorii de pe frontul de luptă nu sunt decât sărmane „victime“, care au fost pedepsite numai din pricina „cumplitei enervări“ în mijlocul căreia au fost judecate „în afară de orice control moral“. Marii „vinovați ai războiului“ (adică cei cari l'au făcut) se plimbă liberi. N'au mai rămas să sufere decât cei „lipsiți de mijloace“, cari n'au putut să beneficieze de „privilegiile“ unei societăți „fără prea austere reglemente morale“. Concluzia, în această oglindă răsturnată a slăbiciunilor omenești, se impune dela sine: „Orice întârziere a amnestiei e prelungirea crimelor multiple

cu care s'a pătat pragul României Mari!"

Nu trebuie să vă mai spunem, cine sunt aceia cari vorbesc astfel, proclamând cu o cinică nerușinare umanitară teorie, că toți, absolut toți clienții de război ai Curților marțiale sunt victimele unei permanente erori judiciare! Ii cunoașteți. Le cumpărați în fiecare zi gazeta și îi îngrășați cu banul vostru muncit din greu: îi șt și, îi disprețuiți și-i îmbogățiți... Sunt blumenbergii fără țară și fără obraz, cari au umplut statistica soldaților dezertați la inamic, cari au refuzat să lupte, cari au trădat când au avut ce să trădeze, și cari au fugit când au avut pe unde să fugă...

Să vie, prin urmare amnestia, dar să nu confundăm lucrurile. Ca orice gest de iertare, ea se cere cu poezie, nu se pretinde cu ifose de martir. Alminteri ar trebui să credem, că nu aceia au greșit cari au călcat alături, ci aceia cari și-au făcut datoria...

Naționalismul economic. — În paginile acestei reviste, care urmărește biruința ideii naționale pe toate țărâmurile vieții publice, ne-am mai ocupat și altă dată de problema creării unei clase mijlocii românești, având menirea de a mântui orașele noastre de complectă lor înstrăinare. Mai ales în noua provincie ale României, unde am moștenit o situație economică dureros de nedreaptă, se impune o sforțare neîntreruptă de energie colectivă pentru recăștigarea terenului pierdut. Dacă aceasta nu se va întâmpla, vom continua să rămânem și pe mai departe aceea ce am fost și altădată: un popor sărac într'o țară bogată...

Din păcate, această necesitate obștească nu e înțeleasă tocmai de aceia cari ar trebui cei dintâi s'o ducă la izbândă. Impotriva intereselor economice românești lucrează, în primul loc, tocmai capitalul românesc, care,

cu o ciudată lipsă de înțelegere a propriilor sale interese, în loc să fie canalizat în matca lui firească, se mulțumește să întărească puterea derezisitență a întreprinderilo: minoritare.

Am mai subliniat și altădată această dureroasă anomalie. *Lumea și Țara* excelenta foaie populară a dlui S. Bor-nemisa, ne servește încă o pildă, pe care o redăm mai la vale în toată golicuinea ei. E un caz din cele multe, care ne dă mult de gândit. Iată despre ce e vorba: Un negustor român dintre cei mai harnici și mai cinștiți, om cu avere, a aflat într'o zi că în Cuij ar fi de vânzare o mare prăvălie de fierărie, pe un preț foarte convenabil. Pentrucă negustorul nostru nu avea la îndemână, în numerar, banii necesari pentru cumpărarea prăvăliei, s'a adresat uneia dintre cele mai puternice bănci din Ardeal, căreia i-a cerut împrumut suma de un milion și două sute de mii, oferind ca garanție păduri în valoare de 4—5 milioane, precum și însăși prăvălia pe care urma s'o cumpere. Banca a trimis experți la fața locului, a prețuit pădurile la două milioane și jumătate lei, a cercetat și depozitul prăvăliei de fierărie, unde a găsit mărfuri în valoare de alte două milioane, și, după ce s'a asigurat că nu va pierde banii, — a respins pur și simplu cererea de împrumut a negustorului român...

E de prisos să mai spunem, că în aceeași vreme, aceeași mare bancă românească a acordat unui client evreu, fără nici o dificultate, un împrumut de un milion de lei! Și e tot atât de inutil să mai a țugă vreun comentariu...

Cu o asemenea concepție despre rolul capitalului național, pricepeți bine, vom ajunge în scurtă vreme foarte departe!

Regrete comerciale. — Bătrânul staroste al presei noastre independente, d. Const. Mille, s'a angajat de curând

Într'o interminabilă discuție cu dnii H. Streitman și C. Grauer, simțindu-se dator să lămurească în fața opiniei publice motivele care l-au determinat să vândă acum cinci ani dlui Aristide Blank toate rotativele democratice ale *Adevărului*. Oboseala, după părerea noastră, e inutilă, căci opinia publică, — o persoană foarte cum se cade! — nu s'a gândit să ceară vreo explicație în această privință. Degeaba! Căci dela un trotuar al Lipscăniei noastre gazetărești până la celălalt, s'a încins o conversație învăpăiată, de pe urma căreia va trebui să se lămurească într'o zi, dacă d. Const. Mille regretă sau nu regretă indetul evacuarea sa benevolă din palatul *Adevărului*...

Vechiul stipendiat al „Alianței Israelite” ar dori să dea regretelor sale o nuanță de melancolie, plângându-se, — destul de discret, dealminteri! — că *Adevărul* său, pe care l-a crescut, l-a hrănit și l-a răsfățat, a încăput acum pe mâini nevrednice. S'ar părea, că d. Const. Mille nu suferă atât pentru sine, cât pentru cauza sacră a democrației române, pe care, oricâtă silință talmudică și-ar da confratele Kalman Blumenfeld, n'o poate servi cu vigoarea totdeauna proaspătă a celor doi frați Honigman, refugiați și ei peste drum la *Lupta*, odată cu bătrânul lor paravan!

Din păcate, lacrimile de cerneală (marca Pelikan) ale dlui Const. Mille nu mai înduioșează pe nimeni. Cunoaștem cu toții, prea bine, pricina mâhnirii sale. Căci, dacă e vorba de vreo părere de rău pentru vânzarea *Adevărului*, d. Const. Mille nu are decât una singură: aceea de a-l fi vândut prea ieftin!

Sunt regrete pur comerciale, care pe noi nu ne interesează. Dar pe dumneavoastră?

O anchetă la Piatra-Neamț.
Un ziar din Piatra-Neamț, *Reformato-*

rul, scris cu slove românești dar cu gramatică și cu suflet străin, publică o anchetă printre intelectualii și politicienii din acel oraș asupra așa numitei chestiuni antisemite. E o manifestare provincială, care merită totuși puțină atenție.

Majoritatea celor cari și-au trimis răspunsul lor sunt sau caraghioși sau nesinceri. Unii dintre fericii intervievați vorbesc despre o „nevroză post belică”, care va dispărea în curând. Alții spun că de această chestiune se ocupă numai minorii și pensionarii. Însfârșit, câțiva repetă cele scrise de anumite gazete, că mișcarea împotriva năvalei de străini la noi este inventată și sprijinită de mâna criminală a comuniștilor. Cu un cuvânt, nimeni nu spune ce gândește; ba câțiva interveșași s'au apucat să facă curte sârmanilor evrei, locuitori năpăstuiți ai acestei oropsite țări.

Incontestabil, că sunt multe de îndreptat în această bună și ospitalieră țară. Dar, până vom putea vindeca lipsurile și păcatele noastre, trebuie oare să suferim ca o mână de străini, fără un dram de simțire pentru țara noastră, să aibe îndrăzneala a conduce presa la noi? Să-și permită să ne batjocurească aici și peste hotare, să ne dea lecție de patriotism, religie, morală, cu un cuvânt să se lege de tot, fără teamă de răspundere? Să se pue în dosul presei, la adăpostul libertății ei?

Acești pământeni, mai mult sau mai puțin autohtoni, cu nume schimbate (honigmani și rosenbergi), cari caută a ne discredita pretutindeni, nu-și dau seamă de răul pe care-l fac chiar conaționalilor lor?

Origina reinvierei chestiunii evreești, căci acesta nu se poate contesta, rezidă deci în obrăznicia acestei anumite presei și în faptul, că din lipsa de vigență a guvernărilor noștri câteva sute de miș-

de nepoftiți ne-au invadat țara după război. Dar acest lucru parcă nu l'ar ști nimeni la Piatra-Neamț. Ne pare rău...

Perle de stil. — Vicleimul întrunirilor partidului național se oprește Dumineca aceasta la Beiuș. Cu acest prilej, d. Iuliu Maniu va rosti cunoscutul dumisale expozeu, cerând egalitatea cetățenilor în fața limbii și a religiei. Dar nu numai atât! Fostul președinte al Consiliului dirigent va profita de ocazie și va încerca să-și organizeze partidul.

Iată cum anunță *Patria* acest eveniment:

„Membrii partidului național și delegații comunei și a (?) circumscripțiilor electorale din județul Bihor sunt invitați să participe la această adunare în număr cât de impunător, (că nu strică! N. R.) cu atât mai vărtos, cu cât în cadrul acestei adunări se va purcede și la reorganizarea comitetului executiv și a președintelui organizației partidului național din Bihor“.

Reorganizarea președintelui, cum vine asta? După cât știm, această dificultate, — înșelătoare ca toate deșertăciunile omenești, — e ocupată de d. dr. Aurel Lazăr din Oradia Mare. Prin urmare, iată noutatea cea mare: d. dr. Aurel Lazăr din Oradia Mare... se reorganizează!

Prin metoda lui Voronoff? Nu se știe, deocamdată lucrul e ținut secret. În orice caz, dacă e vorba de reorganizare, ar trebui, zicem noi, să se înceapă cu șeful, cu d. Iuliu Maniu.

A tout seigneur, tout honneur!

Salutare Hefter! — Sub toamna galbenă care varsă lacrimi precece de ploii reci, sufletul Capitalei palpită violent la marea veste. Și *Lupta*, organul prin care respiră generos democrația română, altarul în fața căruia se

cunună această proaspătă mireasă cu umanitarismul integral și internațional, — se reorganizează!

Inima de flăcău tomnatec a dlui Iuliu Maniu tresaltă în repezi bătăi de bucurie, și barba apostolică a dlui Nicolae Iorga tremură, cuprinsă, să zicem, de o istorică emoție. Rotativele din Sărindar, sub impulsul unei salutare injecții financiare, vor găfâi cu forțe noi spre slava celor două jumătăți de șefi, și proaspete valuri de cerneală vor porni să începe în negrul lor potop pe imprudenții adversari ai partidului național și ai umanitarismului voiajor.

Și *Lupta* se reorganizează!

Ilustrul patriot d. Emil D. Fagure, instalat într'un democratic *sleping-car*, a luat Simplonul și a pornit să închirieze încă o duzină de gramofone occidentale, care vor cânta cu vibrații baritonale cunoscutele arii spre defăimarea blândeii Românil. O nouă literă grasă a fost comandată în străinătate pentru reportagiul politic de vaste proporții, prin care bombele senzaționale ale dlui Albert Honigman vor distruge subit pe toți aceia cari profesează o altă credință. Pentru oasele obosite ale bătrăului luptător Constantin Mille s'a confecționat un larg și confortabil fotoliu de dentist, dela înălțimea căruia dsa va slobozi cumplitetele-i fulgere de Zevs scos la pensie.

Nu ne-am uitat pe gaura cheii când misteriosul conciliabul binecuvântat de marele rabin din Sadagura și-a depus semnăturile pentru regularea juridică a proaspetei creații patriotice, și nici nu ne-am introdus pe furie în largul buzunar al dlui Fagure pentru a intra în tainele financiare care au dăruit României întregite noua fericire.

Toate acestea subite probleme aparțin unui domeniu ocult, în care noi, muritori de rând, nu putem străbate...

Dar marea și adevărata lovitură pe care a realizat-o frătescul triumvirat Fagure-Honigman-Miereanu, pus sub senina președinție a suavului pontif d. Mille, în acest aranjament de ultimă oră este achiziția unei superlative personalități: umanitaristul cu barbă roșie din Târgul Cucului, d. Alfred Hefter.

Salutare Hefter!

De aci încolo îl vom întâlni cotidian, exact la *rendez-vous* ca un mijlocitor oficial de schimb, în coloanele mărite ale organului oficios al democrației integrale și semioficios al dlor Iorga-Maniu, alături de dulcii frați de arme din strada Sărindar. Că recentul cavaler umanitarist, d. Alfred Hefter, a scos cândva, într'un trecut nu prea îndepărtat, un ziar pus sub oblăduirea patriotică a dușmanului care ocupa țara, că între dsa și Curțile marșiale au avut loc intime îmbrățișări, că ilustrul democrat și-a cultivat în pușcărie o fermecătoare barbă roșie, cu care cunoaște actualmente tărâmurile umanitarismului absolut, toate acestea sunt mici amănunte secundare, peste care estompa magică a dlui Fagure a trecut de mult cu umbritoarea-mângăiere...

Un nou conducător, un nou educator al opiniei publice se arată pe firmamentul pistruiat al democrației române:

— *Ave Hefter, honigmani te salutant!*

Convertirea lui Panait. — D. Panait Istrati, după cum singur se recomandă, e un scriitor internațional. Român după mamă, fostul hamal din portul Brăilei a plecat acum zece ani în Elveția, a încercat să-și taie beregata la Marsilia, și a ajuns la un renume aproape mondial povestind în franțuzește întâmplări grecești din Asia mică...

Dela înălțimea celebrității sale cosmopolite, atât de repede câștigată, d. Panait Istrati a ajuns, fără prea multă ezitare, un dușman neimpăcat al granițelor și un invierșunat detractor al pașapoartelor. Intr'o serie de fulminante articole, — tot atâtea lovituri de picior îndreptate spre sacra imagine a patriei sale, — Istrati și a înfățișat crezul său suprem, războindu-se din greu cu ideia națională, cerând o disperată revoluție socială, și așteptând ca omeniarea să fie condusă după chipul și asemănarea Rusiei bolșevice.

Acestea s'au petrecut anul trecut.

Ridicându-se de-asupra granițelor, potrivit rețetei sale, d. Panait Istrati s'a întors deunăzi în țară. (Evenimentul a fost salutat și în paginile *Țării Noastre*.) Dar, spre marea noastră uimire, Istrati a început să vorbească altă limbă: limba sa maternă. Întrebat de redactorul unei reviste dadaiste ce crede despre literatura românească, fostul protejat al căpitanului Mavromati a răspuns laudând novelele moldovenești ale dlui Mihail Sadoveanu, bătându-și joc de orientarea europeană a celor cari scriu în Esperanto, și mărturisind pe șleau că: — „Literatura, fiind oglinda sufletului omesc, nu încetează o clipă de a fi oglinda sufletului unei națiuni, pentru că scriitorii trebuie să fie trâmbițașii națiunilor. În familia omenească universală“.

Ei, așa da! Acum când are pașaport în regulă, d. Panait Istrati recunoaște din nou existența granițelor. Autorul „Kyrei Kyralina“, năzuind să ajungă din scriitor internațional un simplu scriitor român, — trâmbițaș al națiunii sale în familia omenească universală, — a lăsat-o mai moale. Panait s'a convertit!

Așteptăm acum urmarea... D. Iacob Rozenhal n'are nimic de obiectat?